

Yayın Geliş Tarihi: 04.07.2018
Yayına Kabul Tarihi: 25.03.2019
Online Yayın Tarihi: 25.09.2019
http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.440701

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 21, Sayı: 3, Yıl: 2019, Sayfa: 875-891
ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

ZİHİNDE VE SANAL MEKÂNDA MAHREMİYET ALGISI: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Derya ELMALI ŞEN*
Evşen YETİM**
Elif ÖZTÜRK***

Öz

Günümüzde kitle iletişim aracı olarak yoğun bir kullanıma sahip olan internet ortamı, aynı zamanda gerçek mekândan kopuk sanal bir mekândır. Birey bu mekânda, sosyal medya araçları vasıtasıyla gerçek yaşamına paralel bir sanal yaşam inşa edebilmekte; belki de gerçek yaşamda gösteremediği varlığı, sanal yaşamda gösterebilmektedir. Bu nedenle, sanal mekânla kurduğu ilişkilerde bilinçli veya bilinçsiz olarak gündelik yaşantısı, yaşam alanı, ailesi, inancı, siyasi görüşü, duygu ve düşünceleri gibi bazen mahrem olarak tanımlanan birçok değerine dair izler bırakabilmektedir. Mahremiyet, esasında temel bir insan gereksinimidir ve yeterli düzeyde sağlanamadığı takdirde, anti sosyal davranışlara ve davranış bozukluklarına yol açabilmektedir. Zihinlerde mahremiyet kavramına karşılık gelen ifadenin ne olduğu ve sosyal medya kullanımında bunun dikkate alınıp alınmadığı bu çalışmanın konusudur. Diğer bir ifadeyle kullanıcıların sosyal medya paylaşımlarında mahremiyet kaygısı taşıyıp taşımadıkları araştırılmıştır. Bu amaçla Karadeniz Teknik Üniversitesi İngilizce hazırlık sınıfı öğrencilerine (118 kadın, 230 erkek) bir anket uygulanmıştır. Ankette öncelikle üniversite öğrencilerinin mahrem ve mahremiyeti nasıl tanımladıkları sorgulanmıştır. Ardından sosyal medya paylaşımlarına bağlı olarak sanal ortamda mahremiyet farkındalıkları cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Böylelikle öğrencilerin teoride mahrem olarak tanımladıkları değerlerin, sosyal medya için de geçerli olup olmadığı sorgulanmıştır.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Elmalı Şen, D., Yetim, E. & Öztürk, E. (2019). Zihinde ve sanal mekânda mahremiyet algısı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (3), 875-891.

¹ Bu makale daha önce ASOS Congress 2017: 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda (26-28 Ekim 2017, Kahramanmaraş) sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, özeti "Zihinde ve Sanal Mekânda Mahremiyet Algısı" başlığı ile elektronik özet kitapçığında yayımlanmıştır.

* Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0003-1931-8927, d_elmali@ktu.edu.tr

** Y. Mimar, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0001-9778-4275, evsen_yetim101@hotmail.com

*** Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0001-6643-7852, elifozturk@ktu.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Mahremiyet, Algı, Sosyal Medya, Cinsiyet.

PRIVACY PERCEPTION IN MIND AND VIRTUAL SPACE: A RESEARCH ON UNIVERSITY STUDENTS²

Abstract

Today, Internet environment which has an intensive usage as mass communication medium, in the meantime, is a virtual space disconnected from real one. An individual is able to build a virtual life that is parallel to real life in this virtual space, through social media tools; perhaps he can show presence in virtual life that he cannot be in real life. For this reason, at the relationships he establishes with the virtual space, he may leave conscious or unconscious traces of many values that are sometimes defined as private, such as daily life, living space, family, belief, political opinion, emotion and thought. Privacy is, in essence, a basic human need and can lead to anti-social behaviour and behavioural disorders if it is not adequately provided. What the equivalent of the concept of the privacy is in minds and if this is taken into account in the usage of social media are the subjects of this work. In other words, it has been researched if users are carrying privacy concerns in social media exchanges. For this purpose, a questionnaire was applied to the English Preparatory Class students (118 women, 230 men) of Karadeniz Technical University. In the questionnaire, it was firstly questioned how university students describe private and privacy. Then, depending on the social media sharing, their privacy awarenesses in the virtual space were tried to be evaluated in the context of gender. Thus, it was questioned if the values that students defined as private in theory are valid for social media in practice.

Keywords: University Students, Privacy, Perception, Social Media, Gender.

GİRİŞ

En yalın tanımıyla gizlilik anlamına gelen mahremiyet kavramı, kültürden kültüre ve aynı toplum içerisinde de zamandan zamana farklılık gösteren bir yapıya sahiptir. Hem doğu hem de batı kültürlerinde antik dönemden beri var olan mahremiyet; felsefe, sosyoloji, psikoloji, hukuk, mimarlık, siyaset ve son zamanlarda da bilişim gibi farklı bilim dallarının ilgi alanında yer alan disiplinler arası bir kavramdır. Literatüre bakıldığında, mahremiyetin bir değer olduğu konusunda tüm disiplinler hemfikirdir. Felsefecilere göre mahremiyet, insanın varoluşunun bir parçasıdır. Psikologlar ego gelişimi ve devamlılığı için mahremiyetin önemine vurgu yapmaktadırlar. Sosyologlar, insani ilişkileri sağlamada genelde mahremiyet ve özelde samimiyet kavramlarına dikkat çekmektedirler. Hukukçular ve siyaset bilimciler ise mahremiyeti temel bir insan hakkı olarak görmektedirler (Newell, 1995:87; Elmalı Şen vd., 2017:360).

² This article was previously presented as an oral presentation at the ASOS Congress 2017: 3rd International Symposium on Social Sciences (26-28 October 2017, Kahramanmaraş) and its summary was published in the electronic conference abstracts book with the title "Privacy Perception In Mind and Virtual Space".

Mahremiyet, kavram olarak ilk kez 1890'da Amerikalı yargıç Brandeis tarafından "insanların yalnız kalma hakkı" ve "özgür insanlar tarafından en değer verilen hak" olarak tanımlanmıştır (Brandeis & Warren, 1890:195). Brandeis, mahremiyet kavramını tanımlarken birey olmanın bir gerekliliği olarak "özgürlük" kavramına da vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Lyon, birey olma ile özgürlük; özgürlük ile de mahremiyetin doğrudan ilişkili olduğunu ileri sürmektedir.

Çevrenin fiziksel ve sosyal boyutlarının, insanın psikolojik, bireysel varoluşu ile birleştiği bir yerde oluşan mahremiyet deneyiminin kapsayıcı bir tek tanımını yapmak oldukça zordur. Mahremiyetin, bireyin o anda içinde bulunduğu durum, mekânın niteliği, belli bir süreç, bir hedef, birey ya da grup tavrı, kişiler arası iletişimin bir boyutu veya gözlemlenebilir bir davranış olup olmadığına dair bir fikir birliği bulunmamaktadır (Göregenli, 2011:59). Literatürde mahremiyetin birçok farklı tanımı yer almaktadır. Newell (1995), tanımları tabloda vererek çeşitliliği gözler önüne sermiştir (Tablo 1).

Günümüzde dijital teknolojilerin gelişmesi, dünyayı tek bir düzleme taşıyabilmesi ve coğrafi olarak uzak noktalara dahi erişimin sağlanması, küreselleşme sürecini daha da hızlandırmıştır. Küreselleşme sürecinde, özel ve kamusal alanlar arasındaki sınırlar giderek erimeye, silikleşmeye ve birbiri içine geçmeye başlamıştır. Bu da mahremiyet olgusunun tanımının ve sınırlarının farklı boyutlarda tartışılması gereğini ortaya çıkarmıştır.

Dijital çağ nesli; diğer bir ifadeyle 1980 ve sonrası doğanlar, literatürde dijital yerli olarak adlandırılmaktadır. Bu neslin çocukları dijital teknolojileri kullanma becerisini küçük yaşlarda kazanmakta; kendilerine ait bilgileri, fotoğrafları ve kişisel verileri çeşitli paylaşım sitelerinde başkalarıyla paylaşmayı tabii olarak görmekte ve bir sakınca bulmamaktadır. Hatta bu paylaşımlara bazen tanımadığı kişileri de dahil edebilmektedir. Başkasına ait veriyi izinsiz kullanırken; bunun o kişinin temel / mahremiyet hakkının gaspı anlamına geldiğinin farkında olarak ya da olmayarak yapmaktadır (Kakırman Yıldız, 2012: 530-532). Tüm bunlar yeni neslin, kişinin kendine ait olan hayatı hakkında "fısıldama hakkı" olan mahremiyeti nasıl tanımladıkları ve konumlandıkları konusunda merak uyandırmaktadır.

Tablo 1. Literatürde yer alan mahremiyet tanımları (Newell, 1995:88)*

Mahremiyet;	
(a)	prensip olarak herkes tarafından aynı şekilde algılanabilir değildir (Bailey, 1979).
(b)	aktivitelerin kaynağıdır (Weiss, 1983).
(c)	kendini kanıtlamada bireysel hedeflere ulaşmada bir araçtır (Westin, 1967).
(ç)	geri çekilme, kendine güven, yalnızlık, odaklanma ve konsantrasyonun bileşimidir (Chermayeff & Alexander, 1963).
(d)	mekana ait bir özelliktir (Webster, 1979).
(e)	varoluşun ifadesidir (Fischer, 1971; Bailey, 1979; Weiss, 1983; Schoeman, 1984).
(f)	bir insan ile bir grup arasındaki en az ilişkidir (Kelvin, 1973).
(g)	bireyin kimle, ne zaman, ne şekilde iletişim kuracağını seçme özgürlüğüdür (Westin, 1967; Proshansky vd., 1970).
(h)	kişisel bilgi üzerindeki bireysel denetimdir (Westin, 1967; Greenawalt, 1971).
(i)	potansiyel güç ilişkileri eksikliğidir (Kelvin, 1973).
(ı)	yalnız kalma hakkıdır (Cooley, 1880; Brandeis & Warren, 1890).
(j)	kişisel mekan kontrol mekanizmasıdır (Hall, 1969; Canter & Canter, 1971; Canter, 1975; Gold, 1980; Fisher vd., 1984; Duvall-Early & Benedict, 1992).
(k)	temel düzenleyici süreçtir (Altman, 1975).
(l)	kamusal alandan gönüllü ve geçici olarak ayrılma durumudur (Newell, 1992).
(m)	değerli bir sahipliktir (Loo & Ong, 1984).
(n)	insanların benliklerini bulabildikleri bir konumdur (Velecky, 1978).
(o)	yasal kararları alırken dikkat edilmesi gereken bir değerdir (Gavison, 1984).

*Tablo 1'de Newell (1995)'in kullandığı kaynaklar için bakınız Ek 1.

Mahremiyet her şeyden önce iletişimle ilgilidir ve sınırları doğal olarak iletişim yoluyla çizilmektedir. Günümüzde kitle iletişim aracı olarak yoğun bir kullanıma sahip olan internet ortamı, aynı zamanda gerçek mekândan kopuk sanal bir mekânı ifade etmektedir. Birey bu mekânda, sosyal medya araçları vasıtasıyla gerçek yaşamına paralel bir sanal yaşam inşa edebilmekte; belki de gerçek yaşamda gösteremediği varlığı, sanal yaşamda gösterebilmektedir. Erişim ve kullanım açısından dijital mekânı gerçek mekândan daha rahat bir ortam olarak gören birey, paylaşımlarında kendini özgür hissetmektedir. Bu nedenle, sanal mekânla kurduğu ilişkilerde bilinçli ya da bilinçsiz olarak gündelik yaşantısı, yaşam alanı, ailesi, inancı, siyasi görüşü, duygu ve düşünceleri gibi bazen mahrem olarak tanımlanan birçok değerine dair izler bırakabilmektedir. Bunda şüphesiz; sosyal medyanın bireye sağladığı, iletişimde yüz yüze olmamanın verdiği rahatlık etkilidir. Öte yandan insan mahrem ve güvenli hissettiği mekânda, tüm çıplaklığı ve yalınlığıyla var olur, kendini rahat ve özgür hisseder. Bu noktada sanal mekânın özgürlüğü bireyin mahremiyet algısında bir yanığı mı yaratmaktadır sorusu akla gelmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Mahremiyet, esasında temel bir insan gereksinimidir ve yeterli düzeyde sağlanamadığı takdirde, anti sosyal davranışlara ve davranış bozukluklarına yol açabilmektedir. Mahremiyet kavramını ilginç kılan ise herkes için aynı anlama gelmemesi ve belli bir sınırının olmamasıdır. Zihinlerde mahremiyet kavramına karşılık gelenin ne olduğu ve sosyal medya kullanımında bunun dikkate alınıp alınmadığı bu çalışmanın konusudur. Diğer bir ifadeyle kullanıcıların sosyal medya

paylaşımlarında mahremiyet kaygısı taşıyıp taşımadıkları araştırılmıştır. Bu bağlamda oluşturulan hipotezler;

H1. Öğrenciler mahremiyeti kişisel ve bedensel bir kavram olarak tanımlamaktadırlar.

H2. Öğrencilerin mahremiyet algısında cinsiyetler arasında algısal açıdan farklılık vardır.

H3. Öğrenciler mahrem olarak tanımladıkları değerlerine ait görselleri sosyal medya platformunda rahatlıkla paylaşmaktadırlar.

H4. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre sosyal medyada daha çok paylaşım yapmaktadırlar.

H5. Sanal mekânın yarattığı özgürlük hissi, öğrencilerin mahremiyet algısında yanılığa neden olmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Hipotezleri sınamak amacıyla açık ve kapalı uçlu sorular içeren bir anket formu düzenlenmiş ve 2015-16 Eğitim-Öğretim Dönemi Bahar Yarıyılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi lisans ve lisansüstü düzeyindeki İngilizce hazırlık sınıfı öğrencilerinden sosyal medya hesabı olanlara (118 kadın, 230 erkek) uygulanmıştır. Ankette öncelikle üniversite öğrencilerinin mahrem ve mahremiyeti nasıl tanımladıkları sorgulanmıştır. Ardından sosyal medya paylaşımlarına bağlı olarak sanal ortamda mahremiyet farkındalıkları cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında Çapraz Tablo uygulanarak analiz edilmiştir. Hipotezler cinsiyetler arası farklılığı da sorguladığı için tablo ve grafiklerde kadın (%33,9) ve erkeklerin (%66,1) toplamı örneklem grubunu (%100) temsil edecek şekilde analizler yapılmıştır.

BULGULAR

Genel Bulgular

Demografik veriler değerlendirildiğinde, katılımcıların %33,9'u kadın, %66,1'i erkek olup; %73,9'u lisans, %26,1'i ise lisansüstü programlarına devam etmektedir (Tablo 2, 3). Yaş dağılımlarına göre, katılımcıların %46'sı 18-19; %16,4'ü 20-21 ve %12,4'ü 24-25 yaş aralığındadır (Tablo 4). %98,6'sı TC vatandaşı olan öğrencilerin %14,7'si kayıtlı oldukları fakülteyi belirtmezken; %50'si mühendislik, %13,5'i iktisadi ve idari bilimler ile %10,1'i tıp fakültesine kayıtlı öğrencilerdir (Tablo 5, 6). Katılımcılara hayatlarının en uzun dönemini geçirdikleri yer sorulduğunda; %38,5'i büyük şehir; %34,2'si ise şehir yanıtını vermiştir (Tablo 7). Katılımcılara sosyo-ekonomik durumları sorulduğunda; %74,4'ü orta; 18,4'ü ise ortanın üstü gelir düzeyine sahip olduklarını belirtmiştir (Tablo 8).

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

	n	%
Kadın	118	33,9
Erkek	230	66,1
Σ	348	100,0

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyetlerine göre eğitim durumları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Lisans	64	18,4	193	55,5	257	73,9
Lisansüstü	54	15,5	37	10,6	91	26,1
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Tablo 4. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaşları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtsız	11	3,2	28	8,0	39	11,2
18-19	47	13,5	113	32,5	160	46,0
20-21	12	3,4	45	12,9	57	16,3
22-23	13	3,7	17	4,9	30	8,6
24-25	25	7,2	18	5,2	43	12,4
26 ve üzeri	10	2,9	9	2,6	19	5,5
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Tablo 5. Katılımcıların cinsiyetlerine göre uyrukları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
TC	117	33,6	226	64,9	343	98,6
Diğer	1	0,3	4	1,1	5	1,4
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Tablo 6. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bölümleri

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtsız	20	5,7	31	8,9	51	14,7
Mühendislik F.	30	8,6	144	41,4	174	50,0
İkt. ve İdari Bil. F.	27	7,8	20	5,7	47	13,5
Tıp F.	17	4,9	18	5,2	35	10,1
Eğitim F.	7	2,0	3	0,9	10	2,9
Edebiyat F.	6	1,7	4	1,1	10	2,9
Fen F.	4	1,1	3	0,9	7	2,0
Mimarlık F.	3	0,9	3	0,9	6	1,7
Güzel Sanatlar F.	1	0,3	3	0,9	4	1,1
Diğer	3	0,9	1	0,3	4	1,1
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Tablo 7. Katılımcıların cinsiyetlerine göre hayatlarının en uzun dönemi geçirdikleri yer

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtız	0	0,0	1	0,3	1	0,3
Köy	13	3,7	23	6,6	36	10,3
Kasaba/ilçe	17	4,9	40	11,5	57	16,4
Şehir	53	15,2	66	19,0	119	34,2
Büyük Şehir	35	10,1	99	28,4	134	38,5
Yurtdışı	0	0,0	1	0,3	1	0,3
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Tablo 8. Katılımcıların cinsiyetlerine göre gelir düzeyleri

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtız	0	0,0	3	0,9	3	0,9
Alt gelir	1	0,3	3	0,9	4	1,2
Ortanın altı	4	1,1	10	2,9	14	4,0
Orta	84	24,1	175	50,3	259	74,4
Ortanın üstü	29	8,3	35	10,1	64	18,4
Üst gelir	0	0,0	4	1,1	4	1,1
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Mahrem ve Mahremiyet Tanımlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların “Mahrem nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre kadın öğrencilerin verdikleri yanıtlar; özel/kişisel (%12,6), gizli şeyler/sır (%5,7), özel alan (%3,4), özel hayat (%3,2), gizli olma durumu/gizlilik (%2) ve hak (%1,7) sıralamasını takip ederken; erkek öğrencilerin yanıtları ise özel/kişisel (%20,7), gizli şeyler/sır (%18,1), özel hayat (%4,6), özel alan (%3,7), gizli olma durumu/gizlilik (%3,2), dini kavram (%2) ve hak (%1,7) şeklinde sıralanmaktadır. Kadın ve erkek öğrencilerin mahrem tanımlarında beden sırasıyla % 0,3 ve 0,9 oranlarıyla en son sırada gelmektedir. Bu sıralama, kadınların mahremi tanımlamada özel alan ve hak kavramlarını erkeklere göre daha ön planda tuttuklarını göstermektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre mahrem tanımları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtsız	8	2,3	22	6,3	30	8,6
Özel/kişiyeye ait/kişisel	44	12,6	72	20,7	116	33,3
Gizli şeyler/sır	20	5,7	63	18,1	83	23,9
Özel hayat	11	3,2	16	4,6	27	7,8
Özel alan	12	3,4	13	3,7	25	7,2
Gizli olma durumu/gizlilik	7	2,0	11	3,2	18	5,2
Hak	6	1,7	6	1,7	12	3,4
Dini kavram	3	0,9	7	2,0	10	2,9
Değerli şey	3	0,9	4	1,1	7	2,0
Özgürlük	2	0,6	4	1,1	6	1,7
Beden	1	0,3	6	1,7	7	2,0
Değer	1	0,3	3	0,9	4	1,1
Diğer	0	0,0	3	0,9	3	0,9
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Katılımcıların “Mahremiyet nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre kadın öğrencilerin verdikleri yanıtlar; özel/kişisel (%8,3), gizli olma durumu/gizlilik (%6,0); özel alan (%4,3); gizli şeyler/sır (%3,2); hak (%2,9); özel hayat (%1,4) ve değer (%1,1) şeklinde sıralanırken; erkek öğrencilerin sıralaması ise gizli olma durumu/gizlilik (%13,5); özel/kişisel (%10,9); gizli şeyler/sır (%10,1); özel hayat (%4,6); özel alan (%4,0); hak (%2,9) ve değer (%2,6) şeklindedir. Kadın ve erkek öğrencilerin mahremiyeti tanımlarken en az kullandıkları kelime ise her iki grupta da aynı oranda (%0,3) bedendir (Tablo 10).

Tablo 10. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre mahremiyet tanımları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtsız	18	5,2	52	14,9	70	20,1
Özel/kişiyeye ait/kişisel	29	8,3	38	10,9	67	19,3
Gizli olma durumu/gizlilik	21	6,0	47	13,5	68	19,5
Özel alan	15	4,3	14	4,0	29	8,3
Gizli şeyler/sır	11	3,2	35	10,1	46	13,3
Özel hayat	5	1,4	16	4,6	21	6,0
Hak	10	2,9	10	2,9	20	5,7
Değer	4	1,1	9	2,6	13	3,7
Değerli şey	2	0,6	3	0,9	5	1,4
Dini kavram	2	0,6	1	0,3	3	0,9
Beden	1	0,3	1	0,3	2	0,6
Özgürlük	0	0,0	1	0,3	1	0,3
Diğer	0	0,0	3	0,9	3	0,9
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Cinsiyet değişkeni bağlamında mahrem olduğu düşünülen kavramların sıralamasına bakıldığında; kadın öğrencilerin 1. sıraya beden (%24,4), 2. sıraya inanç (%8,6), 3. sıraya aile (%11,8), 4. sıraya duygu ve düşünceler (%10,6), 5. sıraya yaşam alanı (%9,2) ve 6. sıraya bilgi (%22,7) yazdıkları görülmüştür. Erkek

öğrenciler ise 1. sıraya beden (%32,2), 2. sıraya aile (%21,3), 4. sıraya duygu ve düşünceler (%17,2) ile inanç (%15,8), 5. sıraya yaşam alanı (%15,5), 6. sıraya ise bilgi (%33) yazmışlardır. Erkekler 3. sıraya hiçbir değer yerleştirmezken, duygu-düşünceler ile inancı eşdeğer bularak 4. sıraya koymuşlardır. Kadınlarda inanç kavramı aileden daha mahrem olarak kabul görüp 2. sırada öne çıkarken, erkeklerde aile daha mahrem sayılmış ve inanç 4. sırada yer almıştır (Tablo 11 ve 11a).

Tablo 11. Sıralama Özet Tablosu: Kullanıcıların cinsiyetlerine göre mahrem olduğunu düşündükleri kavramları en mahremden en az mahreme sıralaması

	1. sıra	2. sıra	3. sıra	4. sıra	5. sıra	6. sıra
Kadın	Beden	İnanç	Aile	Duygu ve düşünceler	Yaşam alanı	Bilgi
Erkek	Beden	Aile	-	Duygu&düşün İnanç	Yaşam alanı	Bilgi

Tablo 11a. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre mahrem olduğunu düşündükleri kavramları en mahremden en az mahreme sıralaması

		Duygu ve düşünceler		İnanç		Bilgi		Beden		Yaşam alanı		Aile	
		kadın	erkek	kadın	erkek	kadın	erkek	kadın	erkek	kadın	erkek	kadın	erkek
yanıtsız	n	3	9	3	9	3	9	3	9	3	9	3	9
	%	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6
1.sıra	n	7	31	11	28	4	2	85	112	6	5	2	43
	%	2,0	8,9	3,2	8,0	1,1	0,6	24,4	32,2	1,7	1,4	0,6	12,4
2. sıra	n	21	33	30	25	2	8	16	47	25	34	21	74
	%	6,0	9,5	8,6	7,2	0,6	2,3	4,6	13,5	7,2	9,8	6,0	21,3
3. sıra	n	21	37	22	37	2	14	6	29	23	49	41	55
	%	6,0	10,6	6,3	10,6	0,6	4,0	1,7	8,3	6,6	14,1	11,8	15,8
4. sıra	n	37	60	18	55	9	32	2	12	14	34	35	28
	%	10,6	17,2	5,2	15,8	2,6	9,2	0,6	3,4	4,0	9,8	10,1	8,0
5. sıra	n	26	45	23	44	19	50	2	16	32	54	13	12
	%	7,5	12,9	6,6	12,6	5,5	14,4	0,6	4,6	9,2	15,5	3,7	3,4
6. sıra	n	3	15	11	32	79	115	4	5	15	45	3	9
	%	0,9	4,3	3,2	9,2	22,7	33,0	1,1	1,4	4,3	12,9	0,9	2,6
Σ	n	118	230	118	230	118	230	118	230	118	230	118	230
	%	33,9	66,1	33,9	66,1	33,9	66,1	33,9	66,1	33,9	66,1	33,9	66,1

*1: en mahrem; 6: en az mahrem

Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyal medyada fotoğraf paylaşım durumları değerlendirildiğinde; kadın (%27,9) ve erkeklerin (%58,9) büyük çoğunluğunun fotoğraf paylaştıkları belirlenmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre sosyal medyada fotoğraf paylaşım durumları

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yanıtsız	0	0,0	1	0,3	1	0,3
Evet	97	27,9	205	58,9	302	86,8
Hayır	21	6,0	24	6,9	45	12,9
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Katılımcıların paylaştıkları fotoğrafların içerikleri cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre kadınların %4,9'u ile erkeklerin %5,7'si hiçbir içerikle fotoğraf paylaşmadığını belirtmiştir. Kadınlar çoğunlukla içerik olarak diğer (%10,1), ev+aile+tatil (%7,2), tatil (%3,4), aile (%2,6) gibi seçenekleri işaretlerken; erkeklerde de durum pek değişmemiş; çoğunlukla seçilen içerikler diğer (%26,7), ev+aile+tatil (%12,6), tatil (%6,9) ve ev+aile+tatil+siyasi görüş (%4) olmuştur. Her iki grupta da en az işaretlenen seçenek aynı oranlarla (kadın %0,3; erkek %0,9) siyasi görüş ve inanç olmuştur (Tablo 13).

Tablo 13. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre paylaştığı fotoğrafların içerikleri

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yorumsuz	0	0,0	2	0,6	2	0,6
Evim	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Tatilim	12	3,4	24	6,9	36	10,3
Ailem	9	2,6	8	2,3	17	4,9
Siyasi Görüşüm	1	0,3	3	0,9	4	1,2
İnancım	1	0,3	3	0,9	4	1,2
Hiçbiri	17	4,9	20	5,7	37	10,6
Hepsi	6	1,7	8	2,3	14	4,0
Ev+Tatil+Aile	25	7,2	44	12,6	69	19,8
Ev+Tatil+Aile+siyasi gör.	3	0,9	14	4,0	17	4,9
Ev+Tatil+Aile+inanç	7	2,0	6	1,7	13	3,7
Siyasi görüş+inanç	2	0,6	5	1,4	7	2,0
Diğer	35	10,1	93	26,7	128	36,8
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

Katılımcıların paylaştıkları fotoğraflara tanımladıkları erişim izinleri cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre kadınların %1,1'i ile erkeklerin %1,4'ü fotoğraflarını hiç kimsenin erişimine açmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra kadınların ezici bir çoğunluğu ile (%30,5); erkeklerin yarından fazlasının (%46,6) en çok arkadaşlarının erişimine izin verdikleri belirlenmiştir. Kadınların çok az bir kısmı (%1,1) paylaşımını için herkese erişim hakkı tanırken, erkeklerde bu değer (%11,5) kadınlara oranla oldukça yüksektir (Tablo 14).

Tablo 14. Kullanıcıların cinsiyetlerine göre fotoğraflarına erişim izinleri

	Kadın		Erkek		Σ	
	n	%	n	%	n	%
Yorumsuz	0	0,0	4	1,1	4	1,1
Hiç kimse	4	1,1	5	1,4	9	2,6
Arkadaşlarım	106	30,5	162	46,6	268	77,1
Arkadaşlarımın ark.	4	1,1	19	5,5	23	6,6
Herkes	4	1,1	40	11,5	44	12,6
Σ	118	33,9	230	66,1	348	100,0

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin sosyal medyada görünüm anksiyetesi üzerine yapılan bir araştırmada, öğrencilerin sosyal medyayı etkin olarak kullandıkları ve kendilerini ifade etme alanı olarak önemli gördükleri belirlenmiştir (Altındış ve ark., 2017:228). Coğrafi sınırların kalktığı dijital/sanal dünyanın; bireyi, gerçek hayatta karşılaşamayacağı kişilere ve gruplara erişilebilir kılması bu platformun popülerlik kazanmasına sebep olmaktadır. Artık kişi sosyal paylaşım sitelerinden hiçbir zorluk yaşamadan dünyanın farklı bir noktasındaki bilgiye ulaşabilmekte ve oradaki kişilerle yeni arkadaşlıklar kurabilmektedir. Ancak bu etkileşim, iletişim kurma ve bilgilenme süreci çift taraflıdır. Bu nedenle kişisel hak ihlaline açık bu durum, hızlı ilerleyen teknolojiye yavaş ayak uyduran yasal düzenlemelerin ötesinde önlem gerektirmektedir. Sosyal medya kullanımı ile kullanıcıların duygu ve düşünceleri, beğenileri, yaşam tarzları, karakterleri ve davranışları depolanabilir ve sömürülebilir bilgiye dönüşmektedir. Üstelik bu bilgilerin kimler tarafından nasıl kullanıldığı belirsizliğini korumaktadır. Bu nedenle, hızlı bilgi akışının gerçekleştiği dijital dünyanın temel koruyucusu aslında kişilerin kendi mahremiyet algısı olmaktadır.

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin teoride mahrem olarak tanımladıkları değerlerin, sosyal medya için de geçerli olup olmadığı üzerine odaklanmıştır. Çalışmada ele alınan örneklem grubunun mahremiyeti nasıl algıladığı ve tanımladığı bu çalışmanın sorularından biridir. Bunun yanı sıra sosyal medya kullanımında yapılan mahremiyet tanımına uyulup uyulmadığı, diğer bir ifadeyle mahremiyet sınırının nasıl çizildiği de çalışmanın diğer bir sorusudur. Bu aşamada başta ortaya konan hipotezler bulgular açısından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

H1. Öğrenciler mahremiyeti kişisel ve bedensel bir kavram olarak tanımlamaktadırlar.

Her iki grup da mahremi tanımlarken çoğunlukla özel/kişisel ve gizli şeyler/sır kavramlarını kullanmış ve yine her iki grupta da beden kavramı en az sayıda kişi tarafından anılmıştır. Bu anlamda mahrem tanımlamasında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık yoktur, aksine her iki grup da uyum içindedir. Yalnız sıralamada, kadınların mahremi tanımlamada özel alan ve hak kavramlarını erkeklere göre daha ön planda tuttıkları farklılık olarak belirlenmiştir. Buna ilaveten, her iki grubun da beden tanımını, beklenenin aksine öncelikli düzeyde önemsememesi dikkat çekicidir (Tablo 9).

Mahremiyet tanımında ise kadınlar mahremiyeti; mahrem kelimesinde olduğu gibi en çok özel/kişisel tanımla; erkekler ise en çok doğrudan kelimenin sözlük anlamı olan gizlilik ile ifade etmişlerdir. Buna ilaveten sonraki tanımlar; benzer ifadeler içermekle birlikte kullanım yoğunlukları cinsiyete göre değişmektedir. Ayrıca kadınlar, mahrem tanımında olduğu gibi özel alan ve hak kavramlarına yine öncelik vermişlerdir. Yine her iki grubun da beden tanımını en az sayıda vurgulaması mahrem tanımla uyumludur (Tablo 10).

Mahrem olduğu düşünülen duygu ve düşünceler, inanç, bilgi, beden, yaşam alanı ve aile gibi kavramlar sıralamasında ise her iki grupta da en mahrem görülen değer beden, en az mahrem görülenlerse yaşam alanı ve bilgi olarak yer almıştır (Tablo 11).

Katılımcılara açık uçlu soru yöneltildiğinde beden kelimesi pek akla gelmezken, kapalı uçlu soruda doğrudan kavramın kendisi verildiğinde beden, birinci sırada yer almıştır. Bu durumda H1 hipotezi doğrulanmış, öğrenciler mahrem ve mahremiyeti kişisel ve dolaylı da olsa bedensel bir kavram olarak tanımlamışlardır. Ancak, her iki grubun da mahrem ve mahremiyeti kendileri tanımlarken **beden** kelimesinin en son akıllarına gelmesi, buna karşılık mahrem olduğunu düşündükleri kavram sıralamasında da **bedenin** en mahrem değer olarak öne çıkması çelişkili bir durumdur ve çalışmanın ilginç bir sonucudur.

H2. Öğrencilerin mahremiyet algısında cinsiyetler arasında algısal açıdan farklılık vardır.

Yapılan araştırmalarda, mahremiyet tercihleri açısından cinsiyetler arasında farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Örneğin; kadınlar erkeklere oranla izole olmaktan daha çok arkadaşlarla samimiyet derecesindeki mahremiyeti tercih etmişlerdir. Bu durum doğrudan cinsiyet özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Erkekler daha bağımsız, mesafeli ve yalıtılmış olmayı tercih ederken kadınlar daha arkadaş canlısı olup kolay iletişim kurabilmektedirler (Broverman (1972)'den aktaran Rüstemli ve Kökdemir, 1993: 813).

Bu çalışmada da cinsiyetler arasında farklılıklar saptanmıştır. Kadın ve erkekler arasında kavramları tanımlama ve ilişkili kavramları sıralamada benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da mevcuttur. Kadınların mahrem ve mahremiyeti tanımlamada “özel alan” ve “hak” kavramlarını erkeklere oranla daha ön planda tuttukları saptanmıştır. Yine kadınlar mahremiyeti ilk sırada “özel/kişisel” olarak tanımlarken, erkekler “gizlilik” ile ifade etmişlerdir. Mahrem olduğu düşünülen kavram sıralamasında ise “inanç” kavramı kadınlarda 2., erkeklerde ise 4. sırada öne çıkmıştır. Benzer şekilde “aile” kavramı ise erkeklerde 2. sırada öne çıkarken kadınlarda 3. sırada yer almıştır. Bu sonuç kadın ve erkeklerin mahremiyeti tanımlamada benzerlik gösterdiklerini fakat öncelikleri söz konusu olduğunda farklılaştıklarını göstermiştir. Bu durumda H2 hipotezi doğrulanmıştır.

H3. Öğrenciler, mahrem olarak tanımladıkları değerlerine ait görselleri sosyal medya platformunda rahatlıkla paylaşmaktadırlar.

Hem kadın hem de erkek öğrencilerin paylaştıkları fotoğraflar; en çok “diğer” başlığı altında kendi fotoğrafları da dahil olmak üzere “ev+aile+tatil” ve “tatil” içerikli olmuştur. Mahrem ve mahremiyet tanımlamalarında yer alan “özel/kişisel” (kendisi, ailesi ve tatiline ait fotoğraflar), “özel alan” (evine ait fotoğraflar), “özel yaşam” (ev, aile ve tatil fotoğrafları) değerleri ile paylaştıkları fotoğraf içerikleri örtüşmektedir. Aynı şekilde mahrem olduğunu düşündükleri kavram sıralamasında da “beden” (kendisi ve tatil fotoğrafları) ve “aile” (aile

fotoğrafları) şeklinde erkeklerde ilk iki, kadınlarda ilk üçte yer alan değerlere ait fotoğrafları da yoğun olarak paylaşmaktadırlar. Bu sonuç da H3 hipotezini doğrulamıştır.

Öte yandan kadın ve erkek öğrencilerin paylaşımlarına tanımladıkları erişim izinleri değerlendirildiğinde; paylaşımlarını herkese açmadıkları, çoğunlukla arkadaşları ile sınırlı tuttukları belirlenmiştir. Bu durum sosyal medyada rahat paylaşımında bulunmalarına rağmen bunu belli bir kesimle sınırlamaları kısmen bir mahremiyet kaygısı taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

H4. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre sosyal medyada daha çok paylaşım yapmaktadırlar.

Çalışma sonucunda kadınların %82,2'si ile erkeklerin %89,13'ünün sosyal medyada fotoğraf paylaştığı tespit edilmiştir. Oranlar birbirine yakın olmakla birlikte erkek öğrencilerin kadınlara göre sosyal medyada daha çok paylaşım yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ise H4 hipotezini çürütmektedir.

H5. Sanal mekânın yarattığı özgürlük hissi, öğrencilerin mahremiyet algısında yanlıya neden olmaktadır.

H1 ve H3 hipotezlerinin sonuçlarına göre, sosyal medya kullanıcısı olan katılımcıların zihinlerinde yer alan mahremiyet imajı ile sosyal medya kullanımında sergiledikleri tavır birbiriyle çelişmektedir. Bu durum bireylerin iletişimde yüz yüze olmamanın verdiği rahatlıkla sanal mekânı özgür bir ortam olarak algıladıkları düşüncesini akla getirir. Çünkü birey mahremiyet duygusunu hissettiği oranda özgürleşir ve rahat davranır. Dolayısıyla sanal ortamın birey üzerinde yarattığı özgür mekân algısı, ilk etapta bireyde mahremiyetine sahip olduğu hissi yaratmaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında; katılımcıların zihinlerinde mahrem olarak tanımladıkları fotoğraf içeriklerini sosyal medyada paylaşımları algıda gerçekleşen bir yanlıy sonuçudur ve doğaldır.

Öte yandan siyasal bilgilenmede medyanın rolü ve etkinliği üzerine yapılan bir araştırmaya göre, örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin en çok güven duydukları medya; internet, gazete ve televizyon iken; Facebook ve dergiler, siyasal bilgilenmede en az güvendikleri iletişim araçları olmuştur. Özellikle Facebook aracılığıyla farklı kimlikler altında insanların, doğruluğunu kontrol etmeden özgürce her türlü bilgi paylaşımında bulunmasının, katılımcıları böyle algılamaya sevk ettiği düşünülmüştür (Balcı ve ark., 2016: 120-121). Zira sosyal medya, bireylerin gerçek kimliklerini açıklamak zorunda olmadıkları bir platformdur. Dolayısıyla bireyler arası etkileşim sürecinde “anon” olarak nitelendirilen, kimliği tamamen gizli kişiye dönüşebilmek mümkündür (Çelik ve Tekin, 2015:344).

Bunun yanı sıra konuya bir de kuşaklar açısından yaklaşmak gerekirse; en genç ve sayıca fazla olan kesimi 1998 doğumlu olan örneklem grubu üyeleri, Y kuşağının son temsilcileri konumundadırlar. Zira Y kuşağı; 1978 ile 2000 arasında

doğanlara verilen ortak isimdir. Bu kuşak aynı zamanda internet kuşağı, echo-boomers, millennial ve nexters olarak da anılmaktadır. Y kuşağı üyeleri; teknolojiyi yakından takip eden, sosyal bilince sahip, geleceği düşünmektense şimdiye odaklanmayı tercih eden bir nesildir (Yüksekbilgili, 2013:346-347). Dolayısıyla teknoloji konusunda farkındalıkları yüksek olan Y Kuşağı, esasında sosyal platformları daha önceki nesillere göre çok daha aktif ve son derece bilinçli kullanan bir kuşaktır. Katılımcıların paylaşımlarına tanımladıkları erişim izinlerinin arkadaşları ile sınırlı olması da bu fikri desteklemekte, söz konusu platformların bilinçli kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca 2012’de Amerika’da yapılan bir araştırma, yeni neslin popüler olmak adına bilinçli olarak bu tür paylaşımlarda bulunduğunu ortaya koymuştur (Öz, 2014:6251). Bu açıdan, paylaşımların sanal mekânın yarattığı özgür ortamdan kaynaklı bir yanlıgı sonucu değil aksine son derece bilinçli olarak yapıldığını söylemek mümkündür.

Tüm bu veriler ışığında elde edilen sonuç; kullanıcıların zihinlerinde sahip oldukları mahremiyet tanımının, sosyal medya paylaşımlarında pek de dikkate alınmadığı yönündedir. Y kuşağı mensubu olan üniversite öğrencileri, mahrem gördükleri değerleri, belli bir düzeyde sosyal medyada paylaşmakta sakınca görmemekte, mahremiyet sınırlarını bilinçli olarak alışıldan daha esnek çizmekte ve kolektif bir düzleme taşımaktadırlar. Zira Petronio’nun da (Margulis, 2011:13) ileri sürdüğü gibi özel bilgi bir kez paylaşıldığında kolektif mahremiyet sınırı oluşur ve özel bilgiyi alan diğerleri de bu bilginin ortak sahibi haline gelir.

KAYNAKÇA

Altındış, A., Altındış, S., Aslan, F. G., Aşıcı, N., İnci M.B., Ekerbiçer, H.Ç. & Tokaç, M. (2017). Sosyal medya ağları ve sosyal görünüm anksiyetesi, *JASSS-The Journal of Academic Social Science Studies*, (64), 227-236. https://www.jasstudies.com/Makaleler/363247447_18-Uzm.%20Ferhat%20G%C3%BCrkan%20Aslan.pdf, (Erişim tarihi: 14.09.2017).

Balcı, Ş., Dumlupınar, Z., Pınarbaşı, T. E. & Astam, F. K. (2016). Siyasal bilgilenmede medyanın rolü ve etkinliğı: Üniversite öğrencileri araştırması, *JASSS-The Journal of Academic Social Science Studies*, (53), 111-126. https://www.jasstudies.com/Makaleler/369892492_8-Do%C3%A7.%20Dr.%20%C5%9E%C3%BCkr%C3%BC%20BALCI.pdf, (Erişim tarihi: 15.09.2017).

Brandeis, L. & Warren, S. D. (1890). The right to privacy. *Harvard Law Review*, (4), 193-220. <http://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>, (Erişim tarihi: 15.05.2016).

Çelik, T. & Tekin, Y. (2015). Sosyal medyanın bireyler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin bir örnek: Siber zorbalık, *JASSS-The Journal of Academic Social Science Studies*, (36), 343-355. https://www.jasstudies.com/Makaleler/475706288_24-Yrd.%20Do%C3%A7.%20Dr.%20Tolga%20%20C3%87EL%C4%B0K.pdf, (Erişim tarihi: 14.09.2017).

Elmalı Şen, D., Yazıcı, F. & Yetim, E. (2017). Privacy perception of university students. H. Arslan, C.S Duse & M.A İçbay (Ed.), *Research on education içinde* (ss. 360-366). Bialystok: E-Bwn.

Göregenli, M. (2010). *Çevre psikolojisi- İnsan mekân ilişkileri*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Kakırman Yıldız, A. (2012). Sosyal paylaşım sitelerinin dijital yerlilerin bilgi edinme ve mahremiyet anlayışına etkisi, *Bilgi Dünyası*, 13 (2), 529-542. <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/83>, (Erişim tarihi: 16.09.2017).

Margulis, S.T. (2011). Three theories of privacy: An overview. S. Trepte & L., Reinecke (Ed.), *Privacy online içinde* (ss. 9-17). Heidelberg Berlin: Springer.

Newell, P.B. (1995). Perspectives on privacy, *Journal of Environmental Psychology*, (15), 87-104. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0272494495900187?via%3Dihub>, (Erişim tarihi: 02.05.2016).

Öz, M. (2014). Changes in use and perception of privacy: Exploring facebook users' privacy concerns and awareness of privacy implications, *Journal of Yasar University*, 9 (35), 6099-6260. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jyasar/article/view/5000066371/5000061877>, (Erişim tarihi: 04.05.2016).

Rüstemli, A. & Kökdemir, D. (1993). Privacy dimensions and preferences among Turkish students, *The Journal of Environmental Psychology*, 133 (6), 807-814. <http://www.kokdemir.info/docs/Privacy.pdf>, (Erişim tarihi: 04.05.2016).

Yüksekbilgili, Z. (2013). Türk tipi Y kuşağı, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 342-353. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068606>, (Erişim tarihi: 16.09.2017).

Ek 1. Mahremiyet Tanımları İçin Newell (1995)'in Yararlandığı Kaynaklar Listesi

Altman, I. (1975). *The environment and social behavior*. Monterey, CA: Brooks/Cole.

Bailey, G. W. S. (1979). *Privacy and The mental*. Amsterdam: Rodopi N.V.

Brandeis, L. & Warren, S. D. (1890). The right to privacy. *Harvard Law Review*, (4), 193-220.

Canter, D. & Canter, S. (1971). Close together in Tokyo. *Design and Environment*, (2), 61-63.

Canter, D. (1975). *Environmental interaction*. London: University of Surrey Press.

Chermayeff, S. & Alexander, N. Y. (1963). *Community and privacy: Toward a new architecture of humanism*. New York: Doubleday.

Cooley, T. (1880). *Law of torts* (2nd edition).

Duvall-Early, K. & Benedict, J. D. (1992). The relationships between privacy and different components of job satisfaction. *Environment and Behavior*, (24), 670-679.

Fischer, C. T. (1971). Toward the structure of privacy: Implications for psychological assessment. A. Giorgi, W. G. Fisher & R. Von Eckartsberg (Ed.), *Duquesne studies in phenomenological psychology* içinde. Pittsburgh: Duquesne University Press.

Fisher, J. D., Bell, P. A. & Baum, A. (1984). *Environmental psychology* (2nd edition). New York: Holt, Rinehart & Winston.

Gavison, R. (1984). Privacy and the limits of law. *Philosophical dimensions of privacy: An anthology* içinde. Cambridge: Cambridge University Press.

Gold, J. R. (1980). *An introduction to behavioural geography*. Oxford: Oxford University Press.

Greenawalt, K. (1971). The right to privacy. N. Dorsen. (Ed.), *The rights of Americans: What they are – what they should be* içinde. New York: Pantheon.

Hall, T. (1969). *The hidden dimensions*. New York: Doubleday & Co.

Kelvin, P. (1973). A socio-psychological examination of privacy, *British Journal of Social and Clinical Psychology*, (12), 248-296.

Loo, V. & Ong, P. (1984). Crowding perceptions, attitudes and consequences among the Chinese, *Environment and Behavior*, (16), 55-87.

Newell, P. B. (1992). *The meaning and use of privacy: A study of young adults*, (Ph.D. Thesis). University of Arizona.

Proshansky, H. M., Ittelson, W. H. & Rivlin, L. G. (1970). Freedom of choice and behavior in physical setting. H.M. Proshansky, W.H. Ittelson & L. G. Rivlin (Ed.), *Environmental psychology: Man and his physical setting* içinde. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Schoeman, F. D. (1984). Privacy: Philosophical dimensions of the literature. F.D. Schoeman (Ed.), *Philosophical dimensions of privacy: An anthology* içinde. Cambridge: Cambridge University Press.

Velecky, L. C. (1978). The concept of privacy. J. B. Young (Ed.), *Privacy* içinde. Chichester: Wiley.

Webster, N. (1979). Webster's new twentieth century unabridged dictionary, J. L. McKechnie (Ed.). United States: William Collins.

Weiss, P. (1983). Privacy. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press

Westin, A. F. (1967). Privacy and freedom. New York: Atheneum.